

Prof. Dr. Belma Ötüş Baskett

**SONSUZA DEK
HEMINGWAY**

BİLGİ YAYINEVİ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	9
I. HEMINGWAY'İN AMERİKAN YAZIN	
GELENEĞİNDEKİ YERİNE KISA BİR BAKIŞ	13
Roman ve Hikâye Yazarı Hemingway	13
Hemingway'in Amerikan Romanı	
Geleneğindeki Yeri	14
Hemingway'in Savaş Edebiyatındaki Yeri	17
İnancını Yitirmiş Kuşak Yazarları	20
Hemingway'in Savaş Anıları	24
II. HEMINGWAY'İN HAYATI İLE ESERLERİ	
ARASINDAKİ PARALELLER	26
III. HEMINGWAY'İN YAŞAM VE	
ÖLÜM ANLAYIŞI	37
Hemingway'in İçsel Yolculuğu	37
Çıraklık Dönemi	44
Savaş Yarası veya Simgesel Ölüm – Nada'nın Keşfi	56
Yeniden Doğuş ve Yaşayan Ölüler	62
Törenselleştirme ile Yenilenme	69
Balık Avı	69
Boğa Güreşi	72
Büyük Av	84
İnsan Topluluğuna Dönüş	92
Doğa ile Özdeşleşme	106
Hemingway'in Yapıtlarında Yaşam ve Ölüm	113

IV. YAŞLI ADAM VE DENİZ'İN DANTE İLİŞKİSİ	123
V. HEMINGWAY'İN YAŞADIĞI, DOLAŞTIĞI COĞRAFYA: VATAN (ABD) VE GURBET (AVRUPA, AFRİKA, KÜBA)	137
A. VATAN	137
New York	138
Oak Park, Illinois	139
Michigan	141
Key West, Florida	142
Wyoming	143
Ketchum, Idaho	143
B. GURBET	144
İtalya	144
Toronto, Kanada	146
Paris, Fransa	146
Türkiye	151
İspanya	152
Afrika	159
Küba	160
VI. HEMINGWAY'İN AVRUPA DENEYİMLERİ	166
VII. HEMINGWAY'İN TÜRKLER VE TÜRKİYE KONUSUNDAKİ YAZILARI VE BUNLARIN YAZIN YAŞAMINDAKİ ÖNEMİ	182
VIII. HEMINGWAY'İN TÜRKİYE DENEYİMLERİ: İSPANYA'YA HAZIRLIK	194

IX. HEMINGWAY'İN KAHRAMANLARINA FELSEFİ BAKIŞ	212
X. GÜNÜMÜZDE HEMINGWAY	225
XI. ROMAN KARAKTERİ OLARAK HEMINGWAY	231
SONUÇ	249
SONSÖZ	251
KAYNAKÇA	253
Hemingway'in Basılmış Eserleri (Türkçe Adları ve Kısaltılmış Halleri)	253
Yararlanılan Eserler	254

ÖNSÖZ

“*Âyinesi iştir kişinin lafa bakılmaz.*” Bir yazarı tanımak için de yazdıklarına bakılır. **Hemingway** yazdıklarını evde, masa başındaki rahat koltuğunda oturup yazmadı. **Daniel Defoe** Londra’daki çalışma odasında oturup bir başkasının maceralarını anlatan kitabı okuduktan sonra *Robinson Crusoe*’yu yarattı. **Agatha Christie** de tatlı bir büyükanne olarak özel hayatında olmayan cinayet hikâyeleri yazdı. **Hemingway** yazdıklarını yaşadı. Gezdi, gördü, yaşadı ve yazdı. Şiddet hakkında yazdıysa bu konuyu yaşayarak, iyi bildiği içindir. Her eserine tek tek bakınca yazdığı deneyimlerin özel yaşamında birebir karşılığı olduğunu görürüz ama yaşadığı deneyim travmatik olduğunda zamana gereksinim duydu. Birinci Dünya Savaşı deneyimlerinin kâğıda dökülüp *Silahlara Veda* romanına dönüşmesi on yıl aldı.

Hemingway yaşadıklarını derinden duydu. İlk önemli deneyimi Birinci Dünya Savaşı’ydı ve hem bedensel hem ruhsal yara aldı. Bu ilk savaş deneyimiydi ama sonuncu olmadı. Türklerin Yunanlarla olan Kurtuluş Savaşı’nı, İspanya İç Savaşı izledi. İkinci Dünya Savaşı sırasında “Pilar” adlı yatıyla Küba kıyılarında devriye gezdi. R.A.F (İngiliz Kraliyet Hava Kuvvetleri) ile uçtu. Müttefikler Fransa’ya girdiğinde **Papa Hemingway** en önde gidenlerdendi. Paris’i kurtarmaya gidenleri Paris’te karşıladı. Tüm bu savaşlarda o denli çok ölüm gördü ki, ölüm konusunu çokça işlemesine şaşılabilir. Ona ölüm takıntısı var diyen eleştirmenler, onun gördüklerinin onda birini görmüş olsa belki de akıllarını yitirirlerdi. **Hemingway**’in

yerinde kim olsa ölüm takıntısı olurdu ama sadece **Hemingway** gibi yetenekli bir yazar bu deneyimleri büyük edebiyata dönüştürebilirdi.

Kitapları doğrudan kendi deneyimlerinden gelen bir yazarın birebir gözleme dayanan böyle ayrıntılı bir stil geliştirmesi ona uygun geldi. **Hemingway**, meslek yaşamına gazeteci olarak başladığından, ayrıntılı raporlar ve gerçekçi izlenimler yazmakta ustalaştı. Gördüklerini daima gerçekçi, sade ve kısa olarak vermeyi yeğledi. Duygusallığa kaçmadı.

Barış zamanı yazdıklarında da ölüm vardı. Savaşta gördüğü şiddet içeren anlamsız ölümleri sıfırlamak için törensel ve geleneksel öldürme şekilleri onu çekiyordu. Büyük av, balıkçılık ve boğa güreşine ilgisi, savaş deneyimlerine bir ilaç gibi geliyordu onun. Ölümü tanrısal bir güce bağlayan dünyada, **Hemingway**'e göre, avcı ve boğa güreşçisi bu tanrısal güce erişiyordu. Ama yazdığı ölümler arasında kazalar, cinayetler ve intiharlar da vardı.

Hemingway'in kendi ölümü çok tartışma konusu oldu. İntihar konusu **Hemingway**'in hep aklındaydı ve her kitabında hiç olmazsa ona bir kez değinmişti; ailesince bu yazılabilir hatta yazılmalı diye algılanıyordu. **Hemingway**'e göre en iyi intihar şekli tabanca ileydi ve babası da öyle intihar etmişti. **Dr. Hemingway** kendi babasının silahını kullanmıştı. **Ernest**, bu silahı isteyip aldı ve korudu. Yıllar boyunca **Hemingway**'in intihar konusundaki düşünceleri de evrim geçirdi. Önceleri intiharı banal, korkaklık sayıyordu ama yaşı ilerledikçe düşüncelerine elem, tasa karıştı ve intiharı çaresiz durumlar için “en iyi ilaç” olarak görmeye başladı.

Hemingway intihar ettiğinde, sağlığı ivedilikle kötüye gitmekteydi. Yavaş yavaş ölüme yenik düşmektense birçok tehlikeli durumda yaptığı gibi üstüne atılmayı yeğledi. Ölümü arenada boğayı karşıladığı gibi karşıladı. **Hemingway** hâlâ kabul ve ret gücü varken ölmeyi seçti. Zamanını kendi ayarladı. “İnsan yarattığı süre yaşar” felsefesini benimsiyordu. Ama yaratıcılık ondan uzaklaşmaktaydı. Bu nedenle yaşama devam etmek istemedi. Dolu dolu yaşamıştı, nefes almaya bir süre daha devam etse de istediği yaşamı sona ermekteydi. **Hemingway** yaşadığı gibi öldü, şiddet içeren bir biçimde.

Hemingway öleli (1961) elli sekiz yıl oldu; hakkında çok şey yazıldı ve hâlâ da yazılmaktadır. Çünkü **Hemingway** yazın biçemiyle çok yazarı etkiledi, bir çığır açtı ve onu taklit edenler çok. **Hemingway** tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de çok sevilen ve çok okunan bir yazar.

Hemingway çağına sığmayan yazar, eskimeyen yazar. Her çağ için söyleyecekleri var, kimse unutamıyor, yeni kuşaklar tanımak istiyor. Onun romanları her kuşak için tekrar tekrar basılmakta, çevrilmekte. Bu çalışma, **Hemingway**’i seven ve okuyanlara daha geniş bir bakış açısı kazandıracaktır. Bu kitap, **Hemingway**’i seven ve okuyanlara armağandır.

I. HEMINGWAY'İN AMERİKAN YAZIN GELENEĞİNDEKİ YERİNE KISA BİR BAKIŞ

Roman ve Hikâye Yazarı Hemingway

Hemingway'i anlamak için eserlerine bakınca onları bir bütün olarak ve bir içsel yolculuk olarak değerlendirmenin yararlı olacağına inanıyorum.

Hemingway'den söz ederken, roman yazarı **Hemingway** ve hikâye yazarı **Hemingway** diye ayırım yapanlar vardır. Bence bu gereksizdir. **Hemingway**'in romanları, hikâyelerinin geliştirilmiş şeklidir; hikâyelerinde de romanlarının nüveleri vardır.

Romancı **Hemingway**'i anlamak için genellikle roman sözünden ne anladığımızı açıklamak gerekir. Roman türlü biçimlerde tanımlanabilir. Roman, toplum gerçeklerini ayrıntılarıyla yansıtır diyebiliriz. Toplum yaşantısını anlatan bir nesir türüdür ve romanın sonunda kişilerle olaylar arasındaki çatışmalar çözülür veya uyumlu hale gelir. Veya roman gerçek yönü olan ve gelişen toplumsal bir belgedir. Böylece romanı birkaç biçimde tanımladım ama başka tanımlar da bulunabilir. Zaten bu tanımlamalar da 19. yüzyıl romanına, özellikle İngiliz romanına uygundur. **Hemingway**'in yazdığı romanlar daha çok yaşam izlenimleridir.

Hemingway'in Amerikan Romanı Geleneğindeki Yeri

Hemingway, 20. yüzyılın gerçek Amerikan romancısıdır. Yazdıkları başka bir çağda ve başka bir yerde yazılamazdı. Diğer Amerikan romanları gibi **Hemingway**'in romanlarının da temel dayanağı güçlü hayat deneyimleridir.

Amerikan roman geleneği İngiliz geleneğinden gelmez ama bu tür içinde "romans" masal havası yaratması bakımından özellik taşır. İngiliz romanına İngiliz toplumu şekil vermiştir. İngiliz romanları uzun birer bütündür; halbuki Amerikan romanlarında hayat denemelerinin en parlak, en etkili noktaları işlenir. İngiliz romanı köklü bir geçmişe dayanır. *Ulysses* tüm Batı uygarlığını kapsar. **D.H. Lawrence** İngiliz taşrasını unutulmaz bir biçimde yansıtır. Amerikan romanı da bazen Amerikan geçmişine dayanır, bazen de köksüz ve bağımsızdır. **Hemingway** de Amerikan geçmişinden çoğu kez uzaktır.

Amerikan romanlarındaki masal havası serbestçe mitik, alegorik ve sembolik türlere kayar. Örneğin *Beyaz Balina* roman olarak başlar, ilerledikçe masal havasına bürünür. Aynı eğilim **Hemingway**'in *Yaşlı Adam ve Deniz* adlı eserinde de çok belirgindir. Çağımızdaki bu masal havasına dönüşüm eski destan türünün yerini almıştır. Biçim değişmiştir ama işlenen konular benzerdir. Yani bu masal havasının soyu, romanınkinden daha yücedir. İşte **Hemingway**'in, *Yaşlı Adam ve Deniz* adlı kitabının eleştirmenlerce en büyük eseri olarak karşılanmasının nedenini eserin bu yönünde aramak gerekir. Hem masal hem destanlarda kişi alışılmamış güç durumlarda kalır; kişinin kendini böyle durumlardan kurtarmak için